

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના કમિશનર, નવી દિલ્હી

વિરુદ્ધ

મેસર્સ મોટી આલ્કલીઝ એન્ડ કેમિકલ્સ લિમિટેડ.

ઓગસ્ટ ૧૮, ૨૦૦૪

[એસ. એન. વરિયાવ અને અરિજીત પાસાયત, ન્યાયમૂર્તિઓ]

કેન્દ્રીય આબકારી નિયમો, ૧૯૯૪:

નિયમો ૯ (૨), ૫૨-એ, ૧૭ ૩-ક્યૂ અને ૨૦૯-એ -એક્સાઈઝ ડ્યુટી-એકમોનું કલબિંગ-એકમોની પરસ્પર નિર્ભરતા-નિર્ધારણ -એસેસી દ્વારા ઉત્પાદિત કોસ્ટિક સોડા- બાયપ્રોડક્ટ તરીકે મેળવેલા હાઈડ્રોજન ગેસનું - એસેસીએ દ્વારા ત્રણ કંપનીઓ માત્ર રૂ. ૨૦૦ દરેક ના મુડીથી કંપનીની સ્થાપના કરી-પરિણામે, કરદાતા દ્વારા આ કંપનીઓને લોન તરીકે મોટી રકમ આગળ

ધપાવવામાં આવી-કરદાતાએ પણ નાણાકીય કંપની દ્વારા આ કંપનીઓને નાણાકીય સહાય પૂરી પાડી-સિલિન્ડરને કરદાતા દ્વારા ઉપરોક્ત કંપનીઓને ચોક્કસ દરે સબલીઝ કરવામાં આવ્યા હતા-એસેસી પાઈન્ડ હાઈડ્રોજન ગેસ ઉપરોક્ત કંપનીઓને ચોક્કસ દરે આપવામાં આવ્યો હતો-ઉપરોક્ત કંપનીઓએ તેને ખૂબ ઊંચા દરે સંકુચિત અને બાટલીમાં ભરી દીધો હતો-મેળવેલ નફો કરદાતાઓને સિલિન્ડર માટે લીઝ ભાડા તરીકે ચૂકવવામાં આવ્યો હતો-એકમોના રેકૉર્ડ્સ જાળવવા અને સંચાલન માટે સામાન્ય સ્ટાફ હતો-ત્રણ કંપનીઓના ડિરેક્ટર્સ એસેસી ના કર્મચારી હતા-સી. સી. ઈ. (એડજુડ. ) એ ઉપરોક્ત કંપનીઓને કરદાતાની ડમી તરીકે ગણાવી હતી અને કરદાતાને અવમૂલ્યન-સી. સી. ઈ. (ચુકાદો) , તેથી, ત્રણ કંપનીઓ સાથે જોડાણ કરીને કરદાતાને ફરજ અને દંડ લાધો હતો, અસ્કયામતો જમ્મ કરી હતી અને ત્રણ કંપનીઓના ડિરેક્ટરો પર દંડ લાધો હતો. એકમોની પરસ્પર નિર્ભરતા હતી કે કેમ અને બીજું એકમ નકલી છે કે કેમ તે દરેક કેસની હકીકતો પર ચુકાદો આપવો પડશે-સાર્વત્રિક ઉપયોગ માટે કોઈ સામાન્યીકરણ અથવા નિયમ ન હોઈ શકે-બે મૂળભૂત લાક્ષણિકતાઓ કે જે પ્રથમ દૃષ્ટિએ પરસ્પર નિર્ભરતા દર્શાવે છે તે વ્યાપક નાણાકીય નિયંત્રણ અને વ્યવસ્થાપન નિયંત્રણ હતા-જો કે ત્રણ કંપનીઓ વેચાણવેરો અને આવકવેરાના સત્તામંડળો હેઠળ નોંધાયેલી હતી પરંતુ જ્યારે કોર્પોરેટ પડદો હટાવવામાં આવે ત્યારે આ કંપનીઓનું કોઈ સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ નહોતું-કરદાતા ની ત્રણ કંપનીઓ ડમી છે અને તથ્યોને સ્પષ્ટ રીતે

દબાવવામાં આવે છે-તેથી,ફરજની વસુલાત માટે વિસ્તૃત સમયગાળાની મર્યાદા સ્પષ્ટપણે લાગુ પડતી હતી.હેન્સ, સી. સી. ઇ. (એક્ઝુડિકેશન) એ કરદાતા અને ઉપરોક્ત ત્રણ કંપનીઓના ડિરેક્ટરો પર કર અને દંડ લાદવામાં ન્યાયી ઠેરવ્યો હતો--

સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ એક્ટ, ૧૯૪૪, એસ. એસ. ૧૧એ અને ૧૧-----  
સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫, સબ-હેડિંગ ૨૮૦૪. ૯૦.

નવી અરજી-એસેસીએ સીસીઈ (એક્ઝુડિકેશન) સમક્ષ મેન્યુફેક્ચરિંગ અંગે કોઈ અરજી કરી ન હતી-પરંતુ અપીલીય ટ્રિબ્યુનલે એવું માન્યું હતું કે ત્યાં કોઈ મેન્યુફેક્ચરિંગ નહોતું-પરંતુ આકારણીકર્તાએ ઉત્પાદક-અસર તરીકે છૂટનો દાવો કર્યો હતો:આ સંજોગોમાં આ અરજી નામંજૂર કરવામાં આવી હતી.

મૂલ્યાંકનકર્તા-સામાવાળા નંબર ૧ કોસ્ટિક સોડાના ઉત્પાદનમાં રોકાયેલા હતા, જેમાંથી હાઇડ્રોજન ગેસ એક આડપેદાશ હતો. કરદાતાએ ત્રણ કંપનીઓ શરૂ કરી હતી, જેની શેર મૂડી માત્ર રૂ. ૨૦૦ હતી અને ઉપરોક્ત કંપનીઓને લોન તરીકે નોંધપાત્ર રીતે ભારે રકમ એડવાન્સ કરી હતી. કરદાતાએ નાણાકીય કંપનીઓ દ્વારા આ કંપનીઓને લોનની વ્યવસ્થા પણ કરી હતી. કરદાતાએ લીઝ પર સિલિન્ડર મેળવ્યા હતા અને તે આ કંપનીઓને સબલીઝ કર્યા હતા અને પાઈપલાઈન દ્વારા તેમને ચોક્કસ દરે આ કંપનીઓને તેને

કોમ્પ્રેસિંગ અને બોટલિંગ માટે હાઈડ્રોજન ગેસ મોકલ્યો હતો; આ કંપનીઓએ બદલામાં, બાટલીમાં ભરેલા ગેસનું ખૂબ ઊંચા દરે વેચાણ કર્યું હતું. ઉપરોક્ત કંપનીઓએ સિલિન્ડરના લીઝ ભાડા તરીકે કરદાતાને સંપૂર્ણ નફો ચૂકવ્યો હતો. આકારણી કરનાર અને ત્રણેય કંપનીઓમાં રેકૉર્ડ જાળવવા અને એકમોની કામગીરી માટે સામાન્ય સ્ટાફ હતો. આ ત્રણેય કંપનીઓના ડિરેક્ટરો કરદાતાના કર્મચારીઓ હતા.

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ કમિશનર (એડજુડિકેશન) એ આ કંપનીઓને કરદાતાની ડમી ગણાવી હતી અને કરદાતાને ઓછું મૂલ્યાંકન કરીને કરની ચોરી કરી હોવાનું જણાવ્યું હતું. તદનુસાર, સી. સી. ઇ. (એડજુડિકેશન) એ ત્રણ કંપનીઓ સાથે જોડાણ કરીને કરદાતાને કર અને દંડ ફટકાર્યો હતો, કંપનીઓની સંપત્તિ જપ્ત કરવાનો અને તેમના ડિરેક્ટરોને દંડ ફટકારવાનો આદેશ આપ્યો હતો.

અપીલમાં, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ (સીઈજીએટી) એ ચુકાદો આપ્યો હતો કે આ પ્રક્રિયામાં કોઈ ઉત્પાદન સામેલ નહોતું અને તેથી, કરની ચોરીનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. સી. ઇ. જી. એ. ટી. એ વધુમાં જણાવ્યું હતું કે કેન્દ્રીય આબકારી સત્તામંડળોએ આક્ષેપ કર્યો છે તેમ કોઈ

પરસ્પર નિર્ભરતા નથી અને સી. સી. ઈ. (ચુકાદો) ના આદેશને રદ કર્યો હતો. તેથી અપીલ કરવામાં આવે છે.

મહેસૂલ વતી, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ઉત્પાદન હતું કે નહીં તે મુદ્દો સી. સી. ઈ. (ચુકાદો) પહેલાં ક્યારેય ઉશ્કેરાયો ન હતો, તેમ છતાં સી. ઈ. જી. એ. ટી. એ જાતે જ એવું માન્યું હતું કે એવું કોઈ ઉત્પાદન નથી જે તથ્યો અને કાયદા પર સમર્થિત ન હોય.

કરદાતા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ત્રણેય કંપનીઓનું અલગ કોર્પોરેટ અસ્તિત્વ હતું, વેચાણવેરો અને આવકવેરાનું અલગ મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હતું અને તેમની કેન્દ્રીય આબકારી નોંધણી હતી અને તેથી, આ કંપનીઓ કરદાતાઓની બનાવટી કંપનીઓ નહોતી; પરિપત્ર નં. ૬/૯૨ તારીખ ૨૯-૫-૧૯૯૨ થી ત્રણેય કંપનીઓને ભેગી કરવાનું માન્યતા નથી; અને તે કે મર્યાદાનો વિસ્તૃત સમયગાળો લાગુ પડતો ન હતો.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠેરવ્યું:૧ પરસ્પર નિર્ભરતા છે કે કેમ અને બીજું એકમ છે કે કેમ, હકીકતમાં, દરેક કેસની હકીકતો પર નિર્ણય લેવો પડશે. સાર્વત્રિક ઉપયોગનું કોઈ સામાન્યીકરણ અથવા નિયમ ન હોઈ શકે. બે મૂળભૂત લાક્ષણિકતાઓ કે જે

પ્રથમ દષ્ટિએ પરસ્પર નિર્ભરતા દર્શાવે છે તે વ્યાપક નાણાકીય નિયંત્રણ અને વ્યવસ્થાપન નિયંત્રણ છે. વર્તમાન કિસ્સામાં હકીકતો સ્પષ્ટપણે નાણાકીય નિયંત્રણ દર્શાવે છે. [૬૨૫-G-H; ૬૨૬-A)

૨. મૂલ્યાંકનકર્તા દ્વારા નાણાકીય અને વ્યવસ્થાપન બંને પાસાઓ પર સમગ્ર પ્રદર્શનનું નિયંત્રણ કરવામાં આવ્યું હતું. જો આ પરસ્પર નિર્ભરતા દર્શાવવા માટે પૂરતા ન હોત તો કદાચ આનાથી વધુ સારું કંઈ ન હોત. વેચાણવેરો અને આવકવેરાના સત્તાવાળાઓ હેઠળ ત્રણ કંપનીઓની નોંધણી જેવા પરિબળો, જે સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ સાથે વજન ધરાવે છે, તે કેસની હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ. જ્યારે કોર્પોરેટ પડદો ઉઠાવી લેવામાં આવે છે ત્યારે જે ધ્યાન પર આવે છે તે માત્ર પડછાયો છે અને સ્વતંત્ર રીતે ત્રણ કંપનીઓના અસ્તિત્વ વિશે કોઈ પદાર્થ નથી. [૬૨૬-એફ-જી)

૩. પરિપત્ર નંબર ૬/૯૨ તારીખ ૨૯-૫-૧૯૯૨ ને કોઈ સુસંગતતા નથી કારણ કે તે સૂચના નંબર ૧૭૫/૮૬-CE તારીખ ૧-૩-૧૯૮૬ સાથે સંબંધિત છે અને સૂચના નંબર ૧/૯૩ સાથે સંબંધિત નથી. મર્યાદાનો વિસ્તૃત સમયગાળો કેસની હકીકતો પર સ્પષ્ટ રીતે લાગુ પડતો હતો, કારણ કે ભૌતિક લાક્ષણિકતાઓ અને પરિબળોનું દમન સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું છે. [૬૨૬-G-H; ૬૨૭-A]

જ. ઉત્પાદન હતું કે નહીં તે પ્રશ્ન સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ કમિશનર (એડજુડિકેશન) સમક્ષ મુદ્દો ન હતો. ત્રણ કંપનીઓએ ઉત્પાદકો તરીકે સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ નોટિફિકેશન નંબર ૧/૯૩ નો લાભ લેવા માટે છૂટનો દાવો કર્યો હતો તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને પણ કોઈ ઉત્પાદન ન હોવાની અરજીને નકારી કાઢવી પડશે. (૬૨૭-એ-બી)

દીવાની અપીલીય હકૂમત: દીવાની અપીલ નંબર ૭૮૨૭-૭૮૩૪/૨૦૦૨.

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ, નવી દિલ્હીની તારીખ ૨૨. જ. ૨૦૦૨ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી એ. નં. ૨૦૦૨-D ના F. O. નંબર ૧૩૪-૧૪૧ માં ૨૩૭-૨૪૪૧ ૯૯-D.

અપીલકર્તા માટે અનૂપ જી. ચૌધરી, સંજય ગ્રોવર, શ્રી જૂન ચૌધરી, પી. પરમેશ્વરન, રોહિત સિંહ અને બી. કૃષ્ણ પ્રસાદ.

સામાવાળાઓ માટે એ. કે. જૈન, રાજેશ કુમાર અને રાજેશ જૈન.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ અરિજિત પસાયત દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

કસ્ટમ, એક્સાઇઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ, નવી દિલ્હી (ટૂંકમાં 'સીઈજીએટી') એ સામાન્ય વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા જણાવ્યું હતું કે સામાવાળા નં. ૧-કંપની અને સામાવાળા નં. ૨ થી જ કંપનીઓ વચ્ચે કોઈ આર્થિક કે વ્યવસ્થાપક પરસ્પર નિર્ભરતા નથી.

સંક્ષિપ્તમાં પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતો નીચે મુજબ છે:

સામાવાળા નં. ૧- મેસર્સ મોદી આલ્કલીઝ એન્ડ કેમિકલ્સ લિમિટેડ (ટૂંકમાં 'એમ. એ. સી. એલ. ') કોસ્ટિક સોડાના ઉત્પાદનમાં રોકાયેલ છે, જેમાંથી હાઈડ્રોજન ગેસ એક ઉપ-ઉત્પાદન છે. સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ઓથોરિટીઝે નોંધ્યું હતું કે વાસ્તવમાં એમએસીએલ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૮ (ટૂંકમાં 'ટેરિફ એક્ટ') ની અનુસૂચિની પેટા-શીર્ષક ૨૮૦૪. ૮૦ હેઠળ આવતા હાઈડ્રોજન ગેસના ઉત્પાદનમાં રોકાયેલું હતું. પરંતુ આબકારી જકાતની ચુકવણીથી બચવા માટે તેણે ત્રણ અગ્રણી કંપનીઓ શરૂ કરી, એટલે કે સામાવાળા નં- ૨ થી જ એટલે કે મેસર્સ મહાબલેશ્વર ગેસ એન્ડ કેમિકલ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ટૂંકમાં 'એમ. જી. સી. પી. એલ. '), શ્રી ચામુંડી ગેસ એન્ડ કેમિકલ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ટૂંકમાં 'એસ. સી. જી. સી. પી. એલ. ') અને મેસર્સ નિપ્પોન ગેસ એન્ડ કેમિકલ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ટૂંકમાં 'એન. જી. સી. પી. એલ. '). ત્રણેય અગ્રણી કંપનીઓ એમએસીએલની ફેક્ટરીની નજીકમાં હતી. વાસ્તવમાં જે બન્યું તે એ હતું કે પાઈપલાઈન દ્વારા હાઈડ્રોજન ગેસ ત્રણ અગ્રણી

કંપનીઓને ગેસને કોમ્પ્રેસ કરવા અને બોટલ કરવા માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો. તેનો એકમાત્ર ઉદ્દેશ કેન્દ્રીય આબકારી અધિસૂચના No. ૧/૯૩ તારીખ ૨૮. ૨. ૧૯૯૩ હેઠળ નાના ઉદ્યોગોને આપવામાં આવેલી છૂટનો લાભ મેળવવાનો હતો અને તે રીતે કેન્દ્રીય આબકારી જકાતની ચુકવણી ટાળવાનો હતો. સત્યને ઉજાગર કરવાના દષ્ટિકોણથી, એન્ટિ-ઇવેઝનના મહાનિર્દેશક (ટૂંકમાં 'DGAE') એ ૨૭. ૯. ૧૯૯૬ પર MACL ની ફેક્ટરી અને ઓફિસ પરિસર અને ત્રણ અગ્રણી કંપનીઓની તલાશી લીધી હતી. એવું જાણવા મળ્યું હતું કે ત્રણેય બોટલિંગ એકમો એક જ શેડમાં સ્થિત હતા અને લગભગ ૪ ફૂટ ઊંચાઈની નાની ઇંટની દિવાલો દ્વારા એકબીજાથી અલગ કરવામાં આવ્યા હતા. ત્રણેય અગ્રણી કંપનીઓના નિર્દેશકો એમ. એ. સી. એલ. અથવા અન્ય મોટી જૂથની કંપનીઓના કર્મચારીઓ હતા અને તેમને વારંવાર બદલવામાં આવતા હતા. તેમની પાસે રેકૉર્ડની જાળવણી અને એકમોના સંચાલન માટે સામાન્ય સ્ટાફ હતો. મુખ્ય પ્લાન્ટ અને મશીનરી એટલે કે સિલિન્ડર માત્ર એમ. એ. સી. એલ. દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા અને કુલ નાણાં એમ. એ. સી. એલ. દ્વારા અસુરક્ષિત લોન તરીકે પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા અથવા નાણાકીય કંપનીઓ દ્વારા ગોઠવવામાં આવ્યા હતા, જેમના ઠેકાણા વિશે ત્રણ અગ્રણી કંપનીઓના નિર્દેશકોને પણ ખબર નહોતી. દિલ્હી ખાતે મેસર્સ મોટી ગેસ એન્ડ કેમિકલ્સ સેલ્સ ડેપોમાં ડેપ્યુટી મેનેજર (માર્કેટિંગ) તરીકે કામ કરતા એસ. સી. જી. સી. પી. એલ. ના કહેવાતા ડિરેક્ટર રિતેશ બેઓત્રા દ્વારા ઉત્પાદનોની

માર્કેટિંગ કરવામાં આવી હતી. તેઓ મોટી જૂથની સંસ્થા દ્વારા ઉત્પાદિત વિવિધ વાયુઓનું માર્કેટિંગ કરતા હતા અને એમ. એ. સી. એલ. ના કર્મચારી તરીકે જવાબદાર હતા. તેથી એવું તારણ કાઢવામાં આવ્યું હતું કે બોટલિંગના તબક્કા પછી પણ ગ્રાહકોને વેચવામાં ન આવે ત્યાં સુધી એમએસીએલનું હાઇડ્રોજન ગેસ પર નિયંત્રણ હતું. ત્રણેય એકમોના બેલેન્સ-શીટ્સ અને અન્ય નાણાકીય નિવેદનો દર્શાવે છે કે તેઓ જે પણ આવક કમાતા હતા તે સિલિન્ડરના લીઝ ભાડાના રૂપમાં MACL માં જતી હતી. એમ. એ. સી. એલ. ના એકાઉન્ટન્ટ શ્રી સીતા રામ ગોસ્વામી અને એમ. એ. સી. એલ. ના ચીફ ઓપરેટિંગ ઓફિસર શ્રી અશોક કુમારે સ્વીકાર્યું હતું કે એમ. એ. સી. એલ. દ્વારા ત્રણ કંપનીઓ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા હાઇડ્રોજન ગેસના ભરતિયું ભાવ ઉપરાંત થોડી રોકડ રકમ પણ એકત્રિત કરવામાં આવી હતી. એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે અગ્રણી કંપનીઓને ઓગસ્ટ ૧૯૯૬ સુધી એમ. એ. સી. એલ. દ્વારા એકમ દીઠ ૦. ૫૦ના દરે ગેસ પૂરો પાડવામાં આવતો હતો, ત્યારે તે જ ગેસ ત્રણેય કંપનીઓ દ્વારા એકમ દીઠ ૫/- ના દરે વેચવામાં આવતો હતો. આ તમામ પરિબલોને ધ્યાનમાં રાખીને સત્તાવાળાઓનું માનવું હતું કે એમ. એ. સી. એલ. એ કેન્દ્રીય આબકારી અધિસૂચના ૧/૯૩ તારીખ ૨૮/૦૨/૧૯૯૩ હેઠળ આપવામાં આવેલી છૂટનો લાભ લેવાના કપટપૂર્ણ હેતુથી ત્રણ કંપનીઓની રચના કરી હતી અને કેન્દ્રીય આબકારી જકાત ટાળવાના હેતુથી ઇન્વોઇસીસમાં આકારણીપાત્ર મૂલ્યની ખોટી જાહેરાત કરી હતી.

કેન્દ્રીય આબકારી નિયમો, ૧૯૪૫ના નિયમ ૯ (૨) ની જોગવાઈઓ હેઠળ (ટૂંકમાં 'નિયમો') કેન્દ્રીય આબકારી અધિનિયમ, ૧૯૪૪ની કલમ ૧૧ સાથે વાંચીને (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') મર્યાદાના વિસ્તૃત સમયગાળાને લાગુ કરીને, સંબંધિત સમયગાળા માટે . રૂપીયા ૨૦,૫૮,૭૩૨. ૬૫ ની કેન્દ્રીય આબકારી જકાત એટલે કે તા.૯. ૫. ૧૯૯૫ થી તા.૨૭. ૯. ૧૯૯૬ શા માટે તેની પાસેથી વસૂલ કરવી જોઈએ નહીં તે અંગે એમ.એ.સી.એલને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. વધુમાં, શરતોના નિયમ પરએ અને ૧૭૩૬ મુજબ દંડ અને કાયદાની કલમ ૧૧ અને ૧૧એ(૨) હેઠળ નક્કી કરવામાં આવતા વ્યાજની વસૂલાત કરવાની હતી. નિયમોના નિયમ ૧૭૩૬ ની દ્રષ્ટિએ ત્રણ ફ્રન્ટ એકમોમાં સ્થાપિત જમીન, મકાન, પ્લાન્ટ અને મશીનરી કેમ જમ કરવામાં આવી ન હતી તેનું કારણ બતાવવું પણ જરૂરી હતું. ત્રણ અધિકારીઓને કારણ દર્શાવવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું કે શા માટે દરેક પર નિયમોના નિયમ ૨૦૯ એ હેઠળ દંડ લાદવો જોઈએ નહીં. કારણદર્શક મળ્યા પછી, એમ. એ. સી. એલ. એ જવાબ આપ્યો કે ત્રણેય કંપનીઓ કોર્પોરેટ અસ્તિત્વ ધરાવતી સ્વતંત્ર સંસ્થાઓ છે અને તેમની પોતાની મશીનરીનો ઉપયોગ કરી રહી છે. લોન પરત કરવામાં આવી છે અને સિલિન્ડર પર લીઝનું ભાડું પણ ચૂકવવામાં આવ્યું છે. માત્ર એમ. એ. સી. એલ. એ સિલિન્ડર લીઝ પર લીધા હતા અને ત્રણેય કંપનીઓને પુરવઠો પૂરો પાડ્યો હતો, તેથી કોઈ પ્રતિકૂળ તારણ કાઢવાનું નહોતું. જો સામાન્ય કર્મચારીઓએ રેકૉર્ડ અને સંચાલિત એકમો જાળવી રાખ્યા હોય તો

પણ તે સાબિત નહીં કરે કે કંપનીઓ અસ્તિત્વમાં નહોતી અથવા એમ. એ. સી. એલ. એ તેમના પરિસરમાં ઉત્પાદન પ્રવૃત્તિઓ ધરાવતી કંપની હતી. ત્રણ કંપનીઓ દ્વારા સમાન જવાબો દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા જેમણે નકારી કાઢ્યું હતું કે તેઓ નકલી એકમો અથવા ફ્રન્ટ કંપનીઓ છે. એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે કેન્દ્રીય આબકારી કાયદાના તમામ નિયમોનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું. એમ. એ. સી. એલ. સાથે તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા વ્યવહારોમાં કંઈ શંકાસ્પદ નહોતું.

કારણદર્શક જવાબ પર વિચાર કર્યા પછી, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ કમિશનર (એડજુડિકેશન), દિલ્હી (ટૂંકમાં 'કમિશનર') એ વાસ્તવિક સ્થિતિનું વિશ્લેષણ કર્યું અને જાણવા મળ્યું કે આ એક સ્પષ્ટ કેસ છે જ્યાં ત્રણેય કંપનીઓ MACL ની ડમી હતી. બોટલિંગ કંપનીઓનું અસ્તિત્વ દર્શાવવા માટે દસ્તાવેજો તૈયાર કરવામાં આવ્યા છે, જ્યારે વાસ્તવમાં એમ. એ. સી. એલ. એકમો પર સંપૂર્ણ નિયંત્રણમાં હતી અને તેથી, એમ. એ. સી. એલ. ને ઓછા મૂલ્યાંકનનો આશરો લઈને કરની ચોરી કરી હોવાનું માનવામાં આવતું હતું. પ્રસ્તાવિત કરો અને દંડ લાદવામાં આવ્યા હતા. ત્રણ કંપનીઓની જમીન, મકાન, પ્લાન્ટ અને મશીનરી જપ્ત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં અનુક્રમે ₹૨૦ લાખ, ₹૭ લાખ અને ₹ ૫૦,૦૦૦/- ના દંડની ચૂકવણી કરવામાં આવે તો મુક્તિ(રીડમ્પશન) નો વિકલ્પ હતો. ત્રણેય કંપનીઓમાંથી દરેક પર રૂ. ૧

લાખનો દંડ અને ત્રણ કર્મચારીઓમાંથી દરેક અને કંપનીના નિયામક પર રૂ.૫૦,૦૦૦/- નો દંડ ફટકારવામાં આવ્યો હતો.

CEGAT સમક્ષ આઠ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેણે સામાન્ય ચુકાદા દ્વારા કમિશનરના આદેશને રદ કર્યો હતો. એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે (૧) આ પ્રક્રિયામાં કોઈ ઉત્પાદન સામેલ નહોતું અને તેથી, કરની ચોરીનો પ્રશ્ન ઊભો થયો ન હતો; (૨) કેન્દ્રીય આબકારી સત્તામંડળોએ આક્ષેપ કર્યો હતો તેમ કોઈ આંતર-નિર્ભરતા નહોતી. ત્રણ કંપનીઓ સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ ધરાવતી હતી અને સત્તાવાળાઓ દ્વારા આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો તેમ વાસ્તવિક સ્થિતિ સૂચવતી ન હતી કે તેઓ અગ્રણી કંપનીઓ હતી.

અપીલના સમર્થનમાં, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે વાસ્તવિક સ્થિતિ અને કાયદાના લાગુ પડતા સિદ્ધાંતો બંનેનું વિશ્લેષણ કરતી વખતે CEGAT ગંભીર ભૂલમાં પડી ગયું છે. ટેલેલ સુવિધાઓ કે જે સ્પષ્ટપણે સાબિત કરે છે કે ત્રણેય કંપનીઓ આગળની કંપનીઓ હતી તેને સીધજીએટી દ્વારા હળવી બાજુએ ધકેલી દેવામાં આવી છે. તે એ નોંધવામાં પણ નિષ્ફળ ગયું કે દરેક Rs. ૨૦૦ ની શેર મૂડી ધરાવતી કંપનીઓ દ્વારા વ્યવહારો કરવામાં આવ્યા હતા. સી. ઈ. જી. એ. ટી. એ વ્યવસ્થાપન અને માર્કેટિંગના સંદર્ભમાં ખોટા તારણો પણ નોંધ્યા છે. જો કે ઉત્પાદન હતું કે નહીં તે મુદ્દો કમિશનર

સમક્ષ ક્યારેય ઉશ્કેરાયો ન હતો, તેમ છતાં સી. ઈ. જી. એ. ટી. એ જાતે જ એવું માન્યું હતું કે ત્યાં કોઈ ઉત્પાદન નથી. તારણ હકીકતો અને કાયદામાં સમર્થનપાત્ર નથી.

જવાબમાં, સામાવાળાઓ માટે વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સીઈજીએટીએ વાસ્તવિક પૃષ્ઠભૂમિનું યોગ્ય વિશ્લેષણ કર્યું છે અને યોગ્ય નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ત્રણેય કંપનીઓ અલગ કોર્પોરેટ અસ્તિત્વ ધરાવે છે, વેચાણવેરો અને આવકવેરાનું અલગથી મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે અને કેન્દ્રીય આબકારી નોંધણી ધરાવે છે. તેમણે કેન્દ્રીય આબકારી સત્તામંડળોને દસ્તાવેજો સુપરત કર્યા હતા, જેની તેમના દ્વારા ચકાસણી કરવામાં આવી રહી હતી. કોઈ પણ સંજોગોમાં, ભારત સરકાર, નાણાં મંત્રાલય, મહેસૂલ વિભાગ, સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ, નવી દિલ્હી દ્વારા જારી કરાયેલ પરિપત્ર નંબર ૬/૯૨ તારીખ ૨૫. ૫. ૧૯૯૨ ને ધ્યાનમાં રાખીને કોઈપણ કલબિંગનો પ્રશ્ન સ્વીકાર્ય ન હતો. હકીકતમાં, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ સૂચના નં. CER ૮ (૫) તારીખ ૧. ૩. ૧૯૫૬ ની અવિરતતા તરીકે જારી કરાયેલ હતો. એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે મર્યાદાના વિસ્તૃત સમયગાળાને લાગુ કરવા માટે કોઈ દમન અથવા કરચોરી કરવામાં આવી ન હતી. કારણદર્શક નોટિસ ૨૬. ૬. ૧૯૯૭ પર જારી કરવામાં આવી હતી અને આદેશ તા.૨૩/૧૦/૧૯૯૮ ના રોજ કરવામાં આવેલો, જે

આદેશ તા.દ. પ. ૧૯૯૨ થી ૨૭. દ. ૧૯૯૬ સુધીના સમયગાળાને લાગતો કરવામાં આવેલો. તેથી, સમગ્ર કાર્યવાહી નિર્ધારિત સમયમર્યાદાની બહાર હતી.

આંતર-નિર્ભરતા છે કે કેમ અને બીજું એકમ છે કે કેમ, હકીકતમાં, દરેક કેસની હકીકતોના આધારે નિર્ણય લેવો પડશે. સાર્વત્રિક ઉપયોગનું કોઈ સામાન્યીકરણ અથવા નિયમ ન હોઈ શકે. બે મૂળભૂત લાક્ષણિકતાઓ કે જે પ્રથમ દૃષ્ટિએ પરસ્પર નિર્ભરતા દર્શાવે છે તે વ્યાપક નાણાકીય નિયંત્રણ અને વ્યવસ્થાપન નિયંત્રણ છે. વર્તમાન કિસ્સામાં હકીકતો સ્પષ્ટપણે નાણાકીય નિયંત્રણ દર્શાવે છે. નિર્વિવાદપણે, ત્રણેય કંપનીઓમાંથી દરેકની શેર મૂડી Rs. ૨૦૦/- હતી. જોકે એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે નાણાકીય કંપનીઓ પાસેથી નાણાકીય સહાય મેળવવામાં આવી હતી, પરંતુ એમ. એ. સી. એલ. દ્વારા ત્રણેય કંપનીઓને આપવામાં આવેલી અસુરક્ષિત લોન ૧. ૪. ૧૯૯૮ પર નોંધપાત્ર રીતે મોટી રકમ હતી. એનજીસીપીએલને રૂ. ૧. ૫૦ કરોડ છે. કારણદર્શક નોટિસ જારી થયા પછી લગભગ ૧૪ લાખ ચૂકવવામાં આવ્યા હોવાનું જણાય છે. એન. જી. સી. પી. એલ. ને આપવામાં આવેલી લોન લગભગ Rs. ૫૨ લાખ હતી જ્યારે એસ. સી. જી. સી. પી. એલ. ને આપવામાં આવેલી લોન લગભગ Rs. ૬૫ લાખ હતી. કમિશ્નરશ્રીના નિષ્કર્ષ મુજબ નાણાકીય સંસ્થાઓ પાસેથી મેળવવામાં આવેલી સહાયતા પણ એમ.એ.સી.એલ ની મદદ અને દિશામાં જ લેવાઈ હતી અને તે બાબતનો કોઈ ગંભીર વિવાદ ઉપસ્થિત કરવામાં

આવેલ નથી. આ ઉપરાંત, એમ. એ. સી. એલ. દ્વારા અન્ય એક કંપની પાસેથી સિલિન્ડર લીઝ પર લાવવામાં આવ્યા હતા અને ત્રણેય કંપનીઓને પેટા લીઝ પર આપવામાં આવ્યા હતા. આ સિલિન્ડરોને MACL નામ આપવામાં આવ્યું હતું. જો ત્રણેય કંપનીઓની દલીલ મુજબ અલગ સ્થિતિ હોય તો તે સમજાવી શકાતી નથી કે શા માટે તેઓ લીઝના આધારે સીધા ભાડૂત પાસેથી સિલિન્ડર મેળવી શક્યા નહીં અને એમ. એ. સી. એલ. ને ભાડૂત તરીકે રજૂ કરવાની જરૂર હતી અને પછી ત્રણેય કંપનીઓ પેટા-ભાડૂત બની હતી. કમિશનરે નોંધ્યું હતું તેમ, સમગ્ર રસીદો એમ. એ. સી. એલ. ને લીઝની રકમ તરીકે ચૂકવવામાં આવી હતી. અહીં ફરીથી, ઓછું મૂલ્યાંકન પાસું મહત્વ ધારણ કરે છે. જ્યારે એમ. એ. સી. એલ. દ્વારા ત્રણ કંપનીઓને રૂ. ૦. ૫૦ પ્રતિ યુનિટ, ત્રણેય કંપનીઓ દ્વારા વેચાણ કિંમત ૫ રૂપિયા પ્રતિ યુનિટ હતી. તે રેકૉર્ડ પર છે કે ખાતાઓ સામાન્ય કર્મચારીઓ દ્વારા રાખવામાં આવ્યા હતા અને માર્કેટિંગ એક જ જૂથની વ્યક્તિની દેખરેખ હેઠળ કરવામાં આવ્યું હતું. આ રકમ એમ. એ. સી. એલ. ના એક કર્મચારી દ્વારા એકત્ર કરવામાં આવી છે. કંપનીઓના કહેવાતા નિર્દેશકો નિર્વિવાદપણે એમ. એ. સી. એલ. ના કર્મચારીઓ હતા. લગભગ તમામ નાણાકીય સંસાધનો એમ. એ. સી. એલ. દ્વારા બનાવવામાં આવ્યા હતા. નાણાકીય સ્થિતિ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે એમ. એ. સી. એલ. ને કંપનીઓ માટેની નાણાકીય વ્યવસ્થામાં સામાન્ય કરતાં વધુ રસ હતો. કર્મચારીઓ/નિર્દેશકોના નિવેદનો દર્શાવે છે કે સમગ્ર શોને MACL દ્વારા

નાણાકીય અને વ્યવસ્થાપન બંને પાસાઓ પર નિયંત્રિત કરવામાં આવ્યો હતો. જો આ પરસ્પર નિર્ભરતા દર્શાવવા માટે પૂરતા ન હોય તો કદાચ આનાથી વધુ સારું કંઈ નહીં હોય. વેચાણવેરો અને આવકવેરાના સત્તામંડળો હેઠળ ત્રણ કંપનીઓની નોંધણી જેવા સી. ઈ. જી. એ. ટી. સાથે સંકળાયેલા પરિબળોને ઉપર નોંધાયેલી તથ્યાત્મક સ્થિતિની પૃષ્ઠભૂમિમાં ધ્યાનમાં લેવા પડશે. જ્યારે કોર્પોરેટ પડદો ઉઠાવી લેવામાં આવે છે ત્યારે જે ધ્યાન પર આવે છે તે માત્ર પડછાયો છે અને સ્વતંત્ર રીતે ત્રણ કંપનીઓના અસ્તિત્વ વિશે કોઈ પદાર્થ નથી. પરિપત્ર નં. ૬/૯૨ તારીખ ૨૯. ૫. ૧૯૯૨ આ કેસ સાથે કોઈ સંબંધ નથી કારણકે તે નોટીફિકેશન નં-૧૭૫/૮૬-સી.ઈ તારીખ.૦૧/૦૩/૧૯૮૬ સાથે સંબંધીત હતો જ્યારે વર્તમાન કેસ નોટીફિકેશન ૧/૯૩ સાથે સંબંધીત છે. મર્યાદાનો વિસ્તૃત સમયગાળો કેસની હકીકતો પર સ્પષ્ટ રીતે લાગુ પડતો હતો, કારણ કે ભૌતિક લાક્ષણિકતાઓ અને પરિબળોનું દમન સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું છે. જો વાસ્તવમાં આ ત્રણેય કંપનીઓ અગ્રણી કંપનીઓ છે, તો એમ. એ. સી. એલ. ના હાથમાં પ્રતિ યુનીટ ભાવ રૂપીયા ૫ ગણવો પડશે અને રૂપીયા ૦.૫૦ જેવો દર્શાવેલો ભાવ માન્ય ગણાશે નહીં.ઉત્પાદન હતું કે નહીં તે પ્રશ્ન કમિશનર સમક્ષ મુદ્દો ન હતો. તેમ છતાં ત્રણેય કંપનીઓએ પોતાને ઉત્પાદક તરીકે રજુ કરીને કેન્દ્રીય આબકારી સૂચના નં. ૧/૯૩ હેઠળ છુટછાટ મેળવવાનો દાવો કર્યો હતો તેથી ઉત્પાદન નહોતું થયું એવી દલીલ ફગાવી દેવાની છે.

અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે સીઇજીએટીનો ચુકાદો અસમર્થનીય છે. તદનુસાર, તેને અલગ રાખવામાં આવે છે અને જ્યાં સુધી તે કેસની વિશિષ્ટ હકીકતો સાથે સંબંધિત છે ત્યાં સુધી કમિશનરની એમ. એ. સી. એલ. પર કર, દંડ અને વ્યાજની વસૂલાતને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે.

તે મુજબ ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના અપીલની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર રાખવામાં આવી.

*This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.